

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2013 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	St. sekr. sądowy Katarzyna Herman

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 maja 2013 r. w S.

sprawy J. B. (1)

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o prawo do emerytury rolniczej

na skutek odwołania J. B. (1)

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

z dnia 31 grudnia 2012 roku nr (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje J. B. (1) prawo do emerytury począwszy od dnia 1 grudnia 2012 roku.

UZASADNIENIE

Decyzją z 31 grudnia 2012 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmówił J. B. (1) prawa do emerytury rolniczej, uznając, że ubezpieczona nie udokumentowała co najmniej 25 letniego okresu ubezpieczenia rolniczego. Organ rentowy uznał za udowodnione przez ubezpieczoną jedynie 16 lat 6 miesięcy i 11 dni okresu ubezpieczenia rolniczego, odmawiając zaliczenia do stażu ubezpieczeniowego okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców oraz brata od 17 czerwca 1972 r. do 31 grudnia 1982 r. Uzasadniając swoje stanowisko podniósł, że w tym czasie ubezpieczona nie była zameldowana w D., a jej rodzice składając wniosek o emeryturę nie wykazali, aby J. B. pracowała w ich gospodarstwie rolnym.

J. B. (1) odwołała się od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę i przyznanie jej prawa do emerytury. Wyjaśniła, że wprawdzie w roku 1972 po ślubie wyprowadziła się z D., jednakże zamieszkała w sąsiedniej miejscowości – W., skąd do pracy w gospodarstwie rolnym rodziców (a następnie brata) dojeżdżała rowerem, co nie było utrudnione, gdyż W. jest położona w odległości ok. 4 km od D.. Wskazała, iż w przedmiotowym gospodarstwie zajmowała się wszystkimi pracami rolnymi, w tym także uczestniczyła w wykopkach, żniwach, uprawiała warzywa, zajmowała się obrządkiem trzody chlewnej.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania w całości, podtrzymując argumentację sformułowaną w zaskarżonej decyzji. Dodatkowo, mając na uwadze wyjaśnienia ubezpieczonej zawarte w odwołaniu organ rentowy wskazał, że

wprawdzie ubezpieczona wykazała, że w spornym okresie miała ukończone 16 lat oraz zamieszkiwała w bliskim sąsiedztwie gospodarstwa rolnego rodziców i brata, jednakże nie udowodniła jego zdaniem, iż w tym czasie rzeczywiście stale pracowała w tym gospodarstwie rolnym, ani że faktycznie istniała potrzeba i realna możliwość świadczenia przez nią takiej pracy. Dodatkowo pełnomocnik organu rentowego zauważyła, że ubezpieczona nie wyjaśniła dlaczego rodzice przekazali gospodarstwo rolne jej bratu a nie ubezpieczonej i dlaczego pomagała bratu w pracach w gospodarstwie tylko do 31 grudnia 1982 r., tj. do czasu wprowadzenia obowiązku opłacania składek za domownika. Ponadto w ocenie KRUS konieczne byłoby wyjaśnienie przez ubezpieczoną z czego utrzymywała się w latach 1983-1999 i dlaczego w tym czasie nie pomagała nadal bratu w prowadzeniu gospodarstwa rolnego.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. B. (1) urodziła się w dniu (...) r. W dniu 7 grudnia 2012 r. złożyła w KRUS wniosek o emeryturę rolniczą.

Ubezpieczona wniosła o uwzględnienie w jej stażu ubezpieczeniowym okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 27 listopada 1968 r. do 31 grudnia 1980 r., w gospodarstwie rolnym brata od 1 stycznia 1981 r. do 31 grudnia 1982 r., okresu ubezpieczenia rolniczego od 31 stycznia 2000 r. do 30 stycznia 2005 r. oraz od 31 stycznia 2005 r.

Organ rentowy do stażu ubezpieczeniowego rolników zaliczył ubezpieczonej wyłącznie okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 27 listopada 1968 r. do 16 czerwca 1972 r. oraz okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1 stycznia 2000 r. do 21 grudnia 2012 r., co dało łącznie 16 lat, 6 miesięcy i 11 dni okresów ubezpieczenia społecznego rolników.

Niesporne, a nadto dowody:

- wniosek - k. 1 plik akt rentowych KRUS;
- udowodnione okresy ubezpieczeniowe - k. 24 plik akt rentowych KRUS;
- raport z ustalenia uprawnień do świadczenia - k. 25 plik akt rentowych KRUS;
- kwestionariusz dot. okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników - k. 2 plik akt rentowych KRUS.

Rodzice J. J. (1) i C. J. posiadali własne gospodarstwo rolne w D. (gmina W.) o powierzchni 7,23 ha w okresie od 1957 r. do 29 października 1980 r. C. i J. J. (2) w okresie od 1 lipca 1977 r. do 31 grudnia 1980 r. podlegali obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu rolników i opłacali składki na fundusz emerytalny rolników.

Na podstawie umowy przekazania posiadania i własności z dnia 29 października 1980 r. J. J. (2) przekazał przedmiotowe gospodarstwo rolne swojemu synowi E. J. (1) (bratu ubezpieczonej). Gospodarstwo rolne zostało przekazane E. J. (1), gdyż jako następca odpowiadał wymogom art. 75 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27.10.1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin i tym samym posiadał warunki do nabycia gospodarstwa. E. J. (1) posiadał kwalifikacje do prowadzenia gospodarstwa rolnego - tytuł mistrza rolnika. E. J. (1) w okresie od 29 października 1980 r. do 31 stycznia 2005 r. był płatnikiem podatku rolnego. W okresie od 1 stycznia 1981 r. do II kwartału 1993 r. podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu rolników i opłacał składki na fundusz emerytalny rolników.

W dniu 31 stycznia 2005 r. E. J. (1) na podstawie umowy darowizny przekazał przedmiotowe gospodarstwo swojej siostrze, J. B. (1).

Niesporne, a nadto dowody:

- zaświadczenie Wójta Gminy W. z 25.10.2012 r. - k. 6 plik akt rentowych KRUS;
- zaświadczenie Wójta Gminy W. z 3.12.2012 r. - k. 7 plik akt rentowych KRUS;

- zaświadczenie Wójta Gminy W. z 5.12.2012 r. - k. 11 plik akt rentowych KRUS;

- akta emerytalne J. J. - koperta k. 23 akt sądowych - umowa przekazania posiadania i własności gospodarstwa rolnego z 29.10.1980 r., kwestionariusz osobowy E. J..

J. B. (1) w okresie od 27 listopada 1968 r. do 31 grudnia 1980 r. pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców, a następnie w okresie od 1 stycznia 1981 r. do 31 grudnia 1982 r. w tym samym gospodarstwie rolnym, tyle że formalnie należącym już do jej brata. W gospodarstwie tym rodzice ubezpieczonej uprawiali zboża, ziemniaki, buraki, hodowali trzodę chlewną, z kolei brat zajmował się uprawą warzyw (kontraktował buraki, marchew). Ubezpieczona pracując w gospodarstwie rolnym rodziców, a następnie brata zajmowała się wszystkimi pracami rolniczymi: uczestniczyła w wykopkach, w żniwach, sianokosach, pomagała w obrządku inwentarza.

Dowody:

- zeznania ubezpieczonej I. B. - k. 25-25v w zw. z k. 42v-43 akt sądowych;

- zeznania świadka I. D. - k. 40v-41 akt sądowych;

- zeznania świadka G. N. - k. 41-41v akt sądowych;

- zeznania świadka M. M. - k. 41v-42 akt sądowych;

- zeznania świadka H. N. - k. 42-42v akt sądowych.

W okresie od 6 grudnia 1952 r. do 16 czerwca 1972 r. J. B. (1) była zameldowana w (...), gmina W.. Po ślubie - od dnia 17 czerwca 1972 r. - zamieszkała wraz ze swoim mężem w sąsiedniej miejscowości - w W., u teściów (W. jest oddalona od D. o ok. 4-5 km). Teściowie ubezpieczonej nie posiadali wówczas własnego gospodarstwa rolnego - pobierali emeryturę rolniczą. Mąż ubezpieczonej pracował w Elektrowni (...).

Po przeprowadzce do W. ubezpieczona kontynuowała pracę w gospodarstwie rolnym swoich rodziców (a następnie brata). W tym celu 3-4 razy w tygodniu jeździła rowerem do D. w celu pomocy w prowadzeniu gospodarstwa rolnego.

Ubezpieczona miała czwórkę rodzeństwa. Poza ubezpieczoną i jej bratem E. J. (1) pozostałe rodzeństwo nie pomagało regularnie w prowadzeniu gospodarstwa rolnego ani rodzicom, ani później bratu E., gdyż w spornym okresie prowadzili oni już własne gospodarstwa domowe i pracowali zawodowo. Najmłodsza siostra ubezpieczonej nie pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców, w tym czasie uczyła się w szkole podstawowej, a następnie w technikum. Jako najmłodsze dziecko była przez rodziców traktowana ulgowo.

Ubezpieczona mogła stale pomagać w prowadzeniu gospodarstwa rolnego należącego do jej rodziców, a następnie brata, gdyż nie pracowała zawodowo. Traktowała to także jako okazję do podreperowania budżetu domowego, gdyż otrzymywała od rodziców, a później i brata, produkty z gospodarstwa (warzywa, jajka, mięso). W spornym okresie urodziła dwójkę dzieci, którymi w czasie jej nieobecności zajmowali się przebywający już na emeryturach teściowie.

Dowody:

- poświadczenie zameldowania z 19.10.2012 r. - k. 8 plik akt rentowych KRUS;

- potwierdzenie zameldowania z 2.10.2012 r. - k. 124 plik akt rentowych KRUS;

- zeznania ubezpieczonej - k. 25-25v w zw. z k. 42v-43 akt sądowych;

- zeznania świadka I. D. - k. 40v-41 akt sądowych;

- zeznania świadka G. N. - k. 41-41v akt sądowych;

- zeznania świadka M. M. - k. 41v-42 akt sądowych;
- zeznania świadka H. N. - k. 42-42v akt sądowych.

Ubezpieczona wniosła o doliczenie do jej stażu ubezpieczeniowego jako okresu pracy w gospodarstwie rolnym brata jedynie okresu od 1 stycznia 1981 r. do 31 grudnia 1982 r., pomimo iż pomagała bratu także i po tej dacie. Od dnia 1 stycznia 1983r., kiedy wprowadzono obowiązek opłacania składek za domowników, jej brat nie opłacał bowiem za nią składek na ubezpieczenia społeczne, a to z uwagi na fakt, iż dochody z prowadzonego gospodarstwa rolnego nie były duże.

Dowód: zeznania ubezpieczonej - k. 25-25v w zw. z k. 42v-43 akt sądowych.

W okresie od 31 stycznia 2000 r. do 30 stycznia 2005 r. J. B. (1) podlegała ubezpieczeniom społecznym rolników jako małżonka rolnika (F. B.). Od dnia 31 stycznia 2005 r. J. B. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym rolników jako rolniczka.

Niesporne, a nadto dowody:

- karta ewidencyjna ubezpieczonego - k. 13 plik akt rentowych KRUS;
- zaświadczenie dot. okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników - k. 15-18 plik akt KRUS;
- wywiad ubezpieczeniowy - k. 19 plik akt rentowych KRUS.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się uzasadnione.

W przepisie art. 19 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (w brzmieniu obowiązującym na dzień złożenia przez ubezpieczoną wniosku o emeryturę), wskazano że emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) osiągnął wiek emerytalny (dla kobiet 60 lat, dla mężczyzn 65), 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem art. 20. Przepis art. 20 ust. 1 z kolei stanowi, że do okresów ubezpieczenia, wymaganych stosownie do art. 19, zalicza się okresy: 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990, 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r., 3) pobierania renty inwalidzkiej rolniczej jako renty okresowej, jednak nie więcej niż 2 lata, 4) od których zależy prawo do emerytury w myśl przepisów emerytalnych. Z kolei w myśl przepisu art. 6 pkt 14, ilekroć w ustawie jest mowa o okresach podlegania określonemu ubezpieczeniu społecznemu - rozumie się tylko takie okresy, za które opłacano przewidziane w odpowiednich przepisach składki na te ubezpieczenia, chyba że w myśl tych przepisów nie istniał obowiązek opłacania składek.

Z przytoczonych regulacji prawnych wynika, że przesłanką uzyskania prawa do emerytury rolniczej jest podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników w rozumieniu opłacania składek na to ubezpieczenie. Ubezpieczenie takie nie istniało w okresie między 19 września 1938 r. a 30 września 1969 r. Obowiązek opłacania przez rolników indywidualnych składek na ubezpieczenie społeczne został wprowadzony ustawą z 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników. Obowiązek ten utrzymały następnie wszystkie późniejsze ustawy dotyczące ubezpieczenia społecznego rolników, rozszerzając go od 1983 r. na domowników.

W niniejszym postępowaniu ubezpieczona kwestionowała prawidłowość rozstrzygnięcia KRUS w zakresie, w jakim organ rentowy uznał, że nie udowodniła ona wymaganego okresu ubezpieczenia rolniczego. Organ rentowy przyjął bowiem, że J. B. udowodniła wyłącznie 16 lat, 6 miesięcy i 11 dni ubezpieczenia rolniczego, zamiast wymaganych 25 lat. Organ rentowy odmówił ubezpieczonej doliczenia jej do stażu ubezpieczeniowego okresu pracy w gospodarstwie rolnym należącym do jej rodziców, a następnie brata w okresie od 17 czerwca 1972 r. do 31 grudnia 1982 r., wskazując

że ubezpieczona nie wykazała, aby w tym czasie pracowała stale w tym gospodarstwie rolnym. Organ rentowy uznał, że do stażu ubezpieczeniowego J. B. - jako okres pracy w gospodarstwie rolnym w charakterze domownika - można było zaliczyć wyłącznie okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 27 listopada 1968 r. do 16 czerwca 1972 r.

W sprawie poza sporem pozostawał również fakt, że rodzice ubezpieczonej, a następnie jej brat w spornym okresie posiadali własne gospodarstwo rolne w D. (gmina W.) o powierzchni ponad 7 ha przeliczeniowych i w tym czasie opłacali składkę na Fundusz Emerytalny (...).

Mając na uwadze stanowisko organu rentowego prezentowane w niniejszej sprawie, Sąd zbadał, czy w ustalonym stanie faktycznym organ rentowy prawidłowo odmówił ubezpieczonej doliczenia do jej stażu ubezpieczeniowego całego wnioskowanego okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, a następnie brata.

Przepis art. 20 ust. 1 pkt 2 stanowi, że do okresów ubezpieczenia, wymaganych stosownie do art. 19, zalicza się m.in. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r. Z literalnej treści powyższego przepisu nie wynika, czy i jakie wymagania powinna spełniać owa praca w gospodarstwie rolnym, aby mogła zostać zaliczona do okresów wymaganych do nabycia prawa do emerytury. Nie można jednak uznać, że chodzi tu o jakąkolwiek pracę, w jakimkolwiek wymiarze czy charakterze. Osoba pracująca w gospodarstwie rolnym musi spełniać kryteria wymagane dla uznania jej za „domownika” o jakim mowa w przepisie art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników – czyli musi być osobą bliską rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostawać z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkiwać na terenie jego gospodarstwa albo w bliskim sąsiedztwie oraz stale pracować w tym gospodarstwie rolnym i nie być związaną z rolnikiem stosunkiem pracy. W judykaturze wykształcił się pogląd, iż o uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalno-rentowych okresów pracy w gospodarstwie rolnym w okresie sprzed objęcia rolników obowiązkiem opłacania składki na rolnicze ubezpieczenie społeczne domowników (tj. przed dniem 1 stycznia 1983 r.) przesądza wystąpienie dwóch okoliczności: po pierwsze - wykonywanie czynności rolniczych powinno odbywać się zgodnie z warunkami określonymi w definicji legalnej "domownika" z art. 6 pkt 2 ustawy o u.s.r. i po drugie – czynności te muszą być wykonywane w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy, tj. minimum 4 godziny dziennie w okresie rozliczeniowym (vide wyrok SA w Poznaniu z dnia 24 stycznia 1996 r., III AUr 833/95 (OSA 1998, z. 4, poz. 15) i wyroki SN: z dnia 13 stycznia 1998 r., II UKN 433/97 (OSNAPiUS 1998, nr 22, poz. 668), z dnia 13 listopada 1998 r., II UKN 299/98 (OSNAPiUS 1999, nr 24, poz. 799), z dnia 9 listopada 1999 r., II UKN 190/90 (OSNAPiUS 2001, nr 4, poz. 122, notka), z dnia 10 maja 2000 r., II UKN 535/99 (OSNAPiUS 2001, nr 21, poz. 650), z dnia 12 maja 2000 r., II UKN 538/99 (OSNAPiUS 2001, nr 21, poz. 651), z dnia 3 lipca 2001 r., II UKN 466/00 (OSNPUSiSP 2003, nr 7, poz. 186). W powyższych orzeczeniach położono nacisk na stałość wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym, co wprawdzie nie musi oznaczać codziennego wykonywania czynności rolniczych, ale przynajmniej gotowość (dyspozycyjność) do podjęcia pracy rolniczej, z czym wiąże się też wymóg zamieszkiwania osoby bliskiej rolnikowi co najmniej w pobliżu gospodarstwa rolnego.

Ustalając stan faktyczny w tym zakresie, Sąd oparł się na dokumentach zgromadzonych w aktach rentowych organu i tych przedłożonych do akt sprawy. Autentyczność dokumentów nie była przez strony kwestionowana i nie budziła wątpliwości Sądu. Zostały one sporządzone w sposób zgodny z przepisami prawa, przez uprawnione do tego osoby, w ramach ich kompetencji, oraz w sposób rzetelny, stąd też Sąd ocenił je jako wiarygodne. Tak samo ocenił Sąd złożone w niniejszej sprawie zeznania ubezpieczonej oraz świadków. Oczywiście, zeznania ubezpieczonej, jako osoby najbardziej zainteresowanej pozytywnym rozstrzygnięciem niniejszej sprawy oraz mogłyby być choćby z tego powodu uznane za mało wiarygodne, znalazły one jednak pełne potwierdzenie w zeznaniach przesłuchiwanych świadków - - sąsiadów rodziców i brata ubezpieczonej, osób obcych dla J. B., wobec czego brak jest podstaw, by doszukać się istnienia po ich stronie jakiegokolwiek interesu w tym, by mogli chcieć świadomie złożyć fałszywe zeznania na korzyść ubezpieczonej, narażając się tym samym na odpowiedzialność karną. Wszystkie te osoby potwierdziły, że w spornym okresie ubezpieczona pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców, a następnie brata (po przekazaniu mu przez rodziców gospodarstwa rolnego). Świadcowie znają się przy tym na prowadzeniu gospodarstwa rolnego, albowiem sami prowadzili własne gospodarstwa. Ich zeznania były konsekwentne, spójne i zbieżne ze sobą.

W pierwszej kolejności Sąd zbadał, czy ubezpieczona spełniła kryteria wymagane dla uznania jej za „domownika” o jakim mowa w przepisie art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników, tj. po pierwsze - czy ubezpieczona pracowała w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia; po drugie - czy można ją uznać za osobę bliską rolnikowi; po trzecie - czy pozostawała ona z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkiwała na terenie jego gospodarstwa albo w bliskim sąsiedztwie oraz po czwarte - czy stale pracowała w tym gospodarstwie rolnym i nie była związana z rolnikiem stosunkiem pracy.

Odnosnie pierwszej kwestii niespornym było, że w okresie którego doliczenia domaga się ubezpieczona, ukończyła już ona 16 rok życia. Z ustaleń stanu faktycznego wynika również, że można ją uznać za osobę bliską J. i C. J. oraz E. J. (1), u których w gospodarstwie rolnym miała pracować. J. i C. J. byli bowiem rodzicami ubezpieczonej, a E. J. (1) - jej bratem. W dalszej kolejności, mając na uwadze stanowisko organu rentowego wyrażone w zaskarżonej decyzji, iż ubezpieczonej nie można uznać za domownika rolnika o jakim mowa w przepisie art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników, gdyż w spornym okresie zamieszkiwała w W. a nie D. u rodziców i brata, wskazać należy, że przepis art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie wymaga wspólnego zamieszkiwania rolnika i domownika, wystarczające jest zamieszkiwanie w „bliskim sąsiedztwie” rolnika. Bliskie sąsiedztwo w tym znaczeniu oznacza zamieszkiwanie na tyle blisko gospodarstwa rolnego, aby w każdej chwili można było przystąpić do wykonywania czynności - pracy. Mając na uwadze powyższe, Sąd zwrócił uwagę, że W. jest oddalona od D. jedynie o około 5 km, a zatem na tyle blisko, że ubezpieczona mogła w każdej chwili przystąpić do wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym rodziców i brata, bez żadnych trudności mogła bowiem dojechać do D. np. rowerem (jak zeznawała ubezpieczona). W świetle powyższego należało uznać, że ubezpieczona spełniła również kolejną przesłankę umożliwiającą uznanie jej za domownika rolnika - tj. przesłankę zamieszkiwania w bliskim sąsiedztwie gospodarstwa rolnego.

Z ustaleń stanu faktycznego wynika przy tym, że w okresie zamieszkiwania w W. ubezpieczona niewątpliwie pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców, a następnie brata, co potwierdzili wszyscy przesłuchani w sprawie świadkowie. Świadkowie zeznali, że ubezpieczona pracowała zarówno w polu, jak i w obejściu.

Nie uszło przy tym uwadze Sądu, że z ustaleń stanu faktycznego wynika również, że w spornym okresie ubezpieczona nie we wszystkie dni pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców i brata, jak bowiem zeznała sama ubezpieczona w gospodarstwie tym pracowała 3-4 razy w tygodniu. W ocenie Sądu okoliczność ta nie pozbawiła jednak pracy wykonywanej przez ubezpieczoną charakteru stałości. O stałości pracy domownika w gospodarstwie rolnym w rozumieniu art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.) decyduje bowiem nie tylko codzienne (nieustanne, przez cały czas, ciągle) wykonywanie pracy, ale przede wszystkim zachowanie gotowości do świadczenia jej na rzecz gospodarstwa osoby bliskiej w stosownym wymiarze czasu pracy. Należy bowiem podkreślić, mając na względzie cel i funkcje omawianej ustawy, że ustanowienie obowiązku ubezpieczenia społecznego domownika dotyczy osób niebędących posiadaczami gospodarstwa rolnego, a powiązanych z gospodarstwem rolnym tylko szczególnym stosunkiem, cechującym domownika. Nieodzowne jest zatem sięgnięcie do specjalnego znaczenia jego roli w społeczno-gospodarczych stosunkach wiejskich, której specyfikę uwypukla porównanie określenia domownika w art. 6 pkt 2 i definicji rolnika sformułowanej w art. 6 pkt 1 ustawy. Zestawienie tych przepisów ujawnia, że istota działań domownika, który nie prowadzi zawodowej działalności rolniczej na własny rachunek, sprowadza się do pomocy rolnikowi w prowadzeniu gospodarstwa, czyli do wykonywania prac wskazanych mu przez prowadzącego gospodarstwo, leżących w zakresie jego decyzji gospodarczych. Mając to na względzie, należy przyjąć, że praca domownika w gospodarstwie rolnym wykonywana w wymiarze czasu stosownym do prawidłowego jego funkcjonowania, zgodnie z jego strukturą, przy uwzględnieniu jego obszaru oraz ilości pracujących w nim osób, jest pracą stałą (por. wyrok SN z dnia 21 kwietnia 1998 r., II UKN 3/98 (niepublikowany). W tym samym kierunku zinterpretował pojęcie „stałej pracy w gospodarstwie rolnym” także Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w wyroku z dnia 28 czerwca 1994 r., III AUr 206/94 (OSAiSN 1994 nr 7-8, poz. 62, s. 57), zwracając uwagę, że stała praca w gospodarstwie rolnym wymaga również pewnego psychicznego nastawienia polegającego na wiązaniu się na określony czas z gospodarstwem rolnym i nie szukaniu stałego zatrudnienia poza nim. Ten aspekt jest oczywiście bardzo istotny, gdyż stały charakter pomocy

w gospodarstwie rolnym, który ustawodawca uważa za oczywisty, może być pojmowany w sposób o wiele bardziej racjonalny przy uwzględnieniu innego jeszcze znaczenia "stałości", odpowiadającego pozostawaniu w tym samym miejscu (położeniu), trwałemu związaniu z jakimś miejscem lub jakąś osobą, nieuleganiu zmianom, trwaniu bez przerwy, regularnemu odbywaniu się czegoś itp. Pojmowanie cechy stałości pracy w gospodarstwie rolnym w taki sposób pozwala na postawienie tezy o istotnym znaczeniu dla podlegania ubezpieczeniu społecznemu nastawienia domownika na stałe świadczenie pracy w gospodarstwie rolnym i odpowiadającą temu nastawieniu niezmienną możliwość skorzystania z jego pracy przez rolnika. Tak rozumiane stałe wykonywanie pracy w gospodarstwie rolnym prowadzi do wniosku, że ustawodawca nie wymaga, by domownik poświęcał cały swój czas pracy w gospodarstwie rolnym osoby bliskiej. Z ustaleń stanu faktycznego wynika jednoznacznie, że w spornym okresie ubezpieczona pracowała w gospodarstwie rolnym swoich rodziców, a następnie brata przynajmniej przez 3-4 dni w tygodniu.

Na zakończenie Sąd, mając na uwadze argumentację organu rentowego przedstawioną w odpowiedzi na odwołanie, zwrócił uwagę, że w niniejszym postępowaniu ubezpieczona wykazała, że po wyjściu przez nią za mąż i rozpoczęciu prowadzenia przez nią własnego gospodarstwa domowego dalej istniała potrzeba pomocy w gospodarstwie rolnym rodziców. Zdaniem Sądu wiarygodne jest twierdzenie ubezpieczonej, że ani jej rodzice, ani brat nie mogli sobie pozwolić na zatrudnienie pracownika, gdyż gospodarstwo nie przynosiło znacznych dochodów. Ich gospodarstwo rolne miało powyżej 7 ha przeliczeniowych, a zatem zrozumiałym jest, że zarówno rodzice, jak i brat ubezpieczonej potrzebowali pomocy w jego prowadzeniu. Z ustaleń stanu faktycznego dokonanych w oparciu o zeznania ubezpieczonej i świadków wynikało przy tym, że wprawdzie ubezpieczona miała czwórkę rodzeństwa, ale poza nią i jej bratem E., pozostałe rodzeństwo nie mogło pomagać regularnie w prowadzeniu gospodarstwa rolnego ani rodzicom, ani później bratu E., gdyż prowadzili oni już własne gospodarstwa domowe i pracowali zawodowo (z wyjątkiem najmłodszej siostry ubezpieczonej). Sąd ustalił również, że ubezpieczona miała realną możliwość pracy w gospodarstwie rolnym, skoro nie pracowała zawodowo, a zamieszkiwała w bliskiej od niego odległości. Ubezpieczona w spornym okresie urodziła wprawdzie dwójkę dzieci, jednakże twierdziła, że dziećmi w czasie jej nieobecności zajmowali się teściowie, u których mieszkała. Teściowie mieli przy tym taką możliwość, gdyż w tym czasie korzystali już z prawa do emerytury rolniczej. Co więcej sąd zwrócił uwagę, że w realiach wiejskich co do zasady posiadanie dzieci nie jest równoznaczne z zaprzestaniem pracy w gospodarstwie rolnym. Prowadzenie gospodarstwa rolnego wymaga bowiem nieustannej pracy czy to na roli, czy w obejściu.

W ocenie Sądu, wbrew stanowisku organu rentowego, nie podważa prawdziwości twierdzeń ubezpieczonej o pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w spornym okresie także fakt przekazania tego gospodarstwa bratu ubezpieczonej, a nie J. B.. Nie można bowiem zapominać o tym, że w owym czasie obowiązywał przepis art. 75 ustawy z dnia 27.10.1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin, z którego wynikało, że przekazanie gospodarstwa rolnego mogło nastąpić wyłącznie na następcę, który posiadał kwalifikacje do prowadzenia gospodarstwa rolnego. Takie kwalifikacje posiadał wyłącznie brat ubezpieczonej E. J. (1), który legitymował się tytułem mistrza rolnika, podczas gdy ubezpieczona miała wyłącznie wykształcenie podstawowe. Tym samym rodzice ubezpieczonej mogli przekazać gospodarstwo rolne wyłącznie E. J. (1), gdyż jako następca odpowiadał wymogom art. 75 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27.10.1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym (...). Okoliczność ta wynika przy tym zdaniem Sądu jednoznacznie z treści umowy przekazania posiadania i własności z dnia 29 października 1980 r.

Dalej Sąd zwrócił uwagę, że wbrew stanowisku organu rentowego, również okoliczność, iż J. B. wniosła o doliczenie do jej stażu ubezpieczeniowego tytułem pracy w gospodarstwie brata wyłącznie okresu do 31 grudnia 1982 r. nie podważa wiarygodności twierdzeń ubezpieczonej o pracy w gospodarstwie rolnym brata. Od 1 stycznia 1983 r. wprowadzono bowiem obowiązek opłacania składek za domowników. Za wiarygodne i odpowiadające ówczesnym realiom (zwłaszcza w kontekście „nowości” owej regulacji i braku świadomości odnośnie jej prawnych skutków) Sąd przyjął przy tym wyjaśnienia ubezpieczonej, że dochody z prowadzonego gospodarstwa rolnego nie były duże, wobec czego jej brat nie był w stanie opłacić za nią należnej składki. Tym samym zrozumiałe jest, że w niniejszej sprawie wnosiła jedynie o uwzględnienie w jej stażu ubezpieczeniowym okresu pracy w gospodarstwie rolnym brata do dnia 31 grudnia 1982 r.

Mając więc wszystko powyższe na uwadze, Sąd uznał, że nie ma podstaw by odmawiać ubezpieczonej wliczenia całego wnioskowanego przez nią okresu pracy w gospodarstwie rolnym jej rodziców, a następnie brata do ogólnego stażu

pracy uprawniającego do nabycia przez ubezpieczoną prawa do emerytury rolniczej. Po zaliczeniu tego okresu – łącznie z okresem ubezpieczenia uwzględnionym przez organ rentowy - rolniczy staż ubezpieczeniowy J. B. przekroczył zatem 25 lat.

W myśl normy art. 52 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznych rolników, w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a ponadto do przyznawania świadczeń z ubezpieczenia i do ich wypłaty stosuje się odpowiednio przepisy regulujące przyznawanie i wypłatę odpowiednich świadczeń przysługujących pracownikom i członkom ich rodzin.

W myśl przepisu art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem ust. 2. Ubezpieczona 60 rok życia ukończyła w dniu (...)r., jednakże wniosek o emeryturę złożyła w grudniu 2012 r.

W tym stanie rzeczy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd zmienił zaskarżoną decyzję ten sposób, że przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury rolniczej od 1 grudnia 2012 r. (tj. od miesiąca złożenia wniosku).